

disciplina, pozityvus ribų brėžimas yra tikrai labai svarbūs ir reikalingi, norint tinkamai įveikti trečiųjų metų krizę.

Einant per šį etapą labai svarbu parodyti vaikui, kad yra aiškos ribos, aiškos taisyklės, ko mes norėtume ir ko tikimės, o netinkamas elgesys nepadės vaikui praplėsti savo ribų, nepadės jaustis geriau ar gauti daugiau, o priešingai, esant tinkamam elgesiui jis jausis žymiai laimingesnis ir smagesnis. Vaikas turi išmokti, kad esant netinkamam elgesiui nieko bloga nėra, jo niekas nebaudžia, nebara, nemoralizuoja, tačiau kažkokių smagių, gerų dalykų pasiekti taip pat nepavyksta.

Paruošė:

Ikimokyklinio ugdymo mokytojos

Giedrė Bagdonienė

Monika Grendienė

Rekomendacijos parengtos remiantis:

www.ikimokyklinis.lt

Kauno lopšelis-darželis „Liepaitė“

**„Trečiųjų metų krizė: kaip
tinkamai sureaguoti į netinkamą
vaikų elgesį“**

(informacija tėveliams)

Kaunas 2024

Trečiųjų metų krizės pavadinimas yra gana simbolinis. Ši krizė vaikams gali pasireikšti nuo 2 iki 4 metų. Kiek ji truks, priklauso nuo pačio vaiko asmenybės ir tėvų elgesio. Tai reiškia, kad trečiųjų metų krizė gali būti nebūtinai trečiasiais vaiko metais, ji gali prasidėti ir antraisiais, o kartais ir apie ketvirtuosius metus, tai labai priklauso nuo individualaus vaiko. Tretieji metai paimti kaip vidurys.

Kodėl tai yra krizė ir kas gi tuo metu vyksta su vaiku?

Kaip ir kiekvienas vaiko raidos etapas, krizė turi paskirtį vaiko gyvenimui ir vaiko asmenybės formavimuisi. Krize šis laikotarpis vadinamas ne dėl to, kad tai būtų kažkas blogo. Kiekvienos raidos krizės metu vaikas įgauna tam tikrą jam labai svarbią asmenybės savybę arba įgūdį, kuris lydės jį per visą gyvenimą. Ši trečiųjų metų krizė, dar vadinama egocentriškumo arba bendradarbiavimo krize, reiškia, kad šiame etape vaikas mokosi bendradarbiauti, tuo pačiu tinkamais būdais išreikšti savo norus ir su jais susijusius jausmus. Šios krizės metu kyla labai stiprus vaiko autonomijos noras bei bandymas suvokti, kur yra jo autonomijos ribos, kiek jos yra galimos ir leistinos, kas vėliau daro įtaką vaiko asmenybės vystymuisi. Nesėkmingai įveikus šią krizę vaikas su savimi išsineša egocentriškumo savybę, o su tėvų pagalba sėkmingai įveikus šią krizę, jis įgyja bendradarbiavimo asmenybės savybę. Tai reikia, kad tolimesniame gyvenime jis daugiau taikys bendradarbiavimo įgūdį.

Kokiais požymiais pasireiškia atėjusi krizė? Kaip ją atpažinti vaiko elgesyje?

Vienas ryškiausių šios krizės požymių yra vaiko autonomijos noras. Tai reiškia, kad vaikas nori daug ką daryti pats, būdinga frazė „aš pats“. Taip pat būna labai ryškūs prieštaravimai, didelis egocentriškumas, noras, jog situacijos ir veiksmai vyktų pagal vaiko taisykles. Tai reiškia, jog tiek žaidimai, tiek bendravimas ir bendra veikla turi vykti taip, kaip nori jis. Dėl to tėvai ir kiti suaugę susiduria su stipriu vaiko pykčiu, pasireiškia verkimas, rėkimas, kritimas ant žemės, gali būti mušimas, kandžiojimas, daiktų mėtymas ir kitas provokuojantis elgesys. Pavyzdžiui, negražūs žodžiai, demonstratyvus sakymas „aš tavęs nemyliu“, „aš tavęs nekenčiu“, „man tavęs nereikia“. Svarbu nepamiršti, kad tai nėra tikra, vaikas tokiu būdu tarsi nori atkeršyti tėvams už tai, kad jam nepavyko kontroliuoti situacijos pagal save.

Kaip tinkamiausia būtų reaguoti į pasikeitusį, dažnai netinkamą vaiko elgesį?

Pirmiausiai siūloma reaguoti supratingai ir priimti faktą, kad tai, kas vyksta su jūsų vaiku, yra visiškai normalu. Tai toks amžiaus tarpsnis, kurio pats vaikas nepasirinko, todėl mūsų visų atsakomybė ir iššūkis yra tai išgyventi bei padėti vaikui šią krizę įveikti tinkamai.

Antra, tėvams į tokį vaiko elgesį reaguoti kantriai. Tai turbūt yra sunkiausia užduotis, bet tuo pačiu ji yra ir labai svarbi. Kartais tėvams vertėtų pagalvoti apie darbą su savimi, apie

pasilepinimą, kad jie galėtų turėti daugiau jėgų ir daugiau kantrybės išbūti su vaiku šiame etape kuo ramesni ir kantriau priimtų vaiko elgesį.

Kuomet mums kyla negatyvios emocijos, pyktis ar bejėgiškumas, siūloma pagalvoti apie tai, jog vaikui yra treji metai, o mums jau ne viena dešimtis, tad kuris iš mūsų šioje situacijoje turėtų būti brandesnis? Labai svarbu, kad susidurdami su tokiu trečiųjų metų krizės vaiko elgesiu reaguotume sąmoningai ir atsakingai: nepalikume to saviškai galvodami, kad tai kažkaip praeis, vaikas išaugs savaime. Svarbu, jog suprastume, kokia yra trečiųjų metų krizės prasmė ir padėtume vaikui ją įveikti tinkamai.

Ar bausmės gali padėti įveikti šią krizę?

Atsakymas vienareikšmiškai neigiamas, kadangi bausmės situaciją tik pablogina. Kartais gali būti taip, kad mums atrodo, jog nubaudę vaiką ir jo elgesys pagerėjo, tačiau tai sukelia daug neigiamų pasekmių vaiko emocijoms ir elgesiui ateityje. Pavyzdžiui, vaikas išmoks problemas spręsti agresija, mažės vaiko savivertė, pasitikėjimas tėvais, savarankiškumas. Vaikas gali tapti pasyvesnis, pradėti slėpti netinkamą elgesį nuo tėvų, silpnės vaiko ir tėvų ryšys. Taip pat vaiko viduje apsigyvens daugiau baimės ir nerimo jausmo, tikėtina, kad ir daugiau bejėgiškumo jausmo. Gali būti ir kitų neigiamų pasekmių, jei mes vaiką auklėsime bausmėmis.

Labai svarbu, kad bausmių nemaišytume su natūraliomis pasekmėmis ir apskritai auklėjimą bausmėmis su pozityvia disciplina. Pozityvi